

РОЗВИТОК КОМУНІКАЦІЇ ДІТЕЙ ІЗ РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ ЗАСОБАМИ PECS

Л. В Мороз

*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри логопедії,
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка*

Останніми роками у спеціальній освіті спостерігається значна активізація інтересу до проблеми аутизму. Це зумовлено постійним збільшенням виявлення означеного розладу серед дітей, науковими даними щодо природи та сутності даного порушення, а також накопиченням практичного досвіду корекційно-логопедичної роботи із означеною категорією дітей та створенням можливостей для їх прийняттого функціонування у суспільстві.

Мета. Висвітлити можливості щодо розвитку комунікації дітей із розладами аутичного спектру засобами PECS.

Незважаючи на різну складність та виразність (починаючи від раннього дитячого аутизму і закінчуючи високо функціональним аутизмом), основними розладами аутичного спектру (РАС) є порушення соціальної взаємодії та комунікації, а також жорстко обмежені інтереси і стереотипність поведінкових актів [2]. Одним із основних проявів РАС, що обмежує, а іноді й узагалі унеможливорює не тільки соціальне функціонування, але і взаємодію в сім'ї навіть на елементарному побутовому рівні, є порушення комунікації. Ось чому пошук ефективних способів вирішення цієї проблеми залишається актуальним уже впродовж тривалого часу.

Комунікація – це процес обміну інформацією (фактами, ідеями, поглядами, емоціями тощо) між двома або більше особами, спілкування за допомогою вербальних і невербальних засобів із метою передавання та одержання інформації [2]. У дітей із РАС спостерігається порушення як вербального, так і невербального компонентів комунікації.

У всьому світі одним із ефективних підходів до розвитку комунікації дітей із РАС визнана система PECS.

PECS (Picture Exchange Communication System) – це комунікаційна система обміну зображеннями (карточками, картинками), розроблена в США (Bondy A., Frost L., 1985 р.) як альтернативна методика для осіб (дітей та дорослих) із РАС з метою їх навчання спонтанно ініціювати комунікацію [1].

Першочергово ця система створювалась та застосовувалась для розвитку альтернативної комунікації (спілкування за допомогою картинок), проте наразі доведено, що засоби PECS можна ефективно використовувати і для розвитку вербальної комунікації та мовлення дітей із РАС (відображене, спонтанне, зв'язне мовлення тощо).

Переваги застосування системи PECS полягають у наступному:

1. Простіше відбувається напрацювання базових функціональних навичок комунікації.
2. Дитина швидше вчиться виявляти ініціативу і спонтанно вимовляти слова.
3. Спілкування дитини з оточуючими людьми стає доступнішим, стає можливим узагальнення набутих вербальних навичок.

Реалізація методики використання засобів PECS починається зі встановлення контакту з дитиною (привернення уваги, відносно стійкий зоровий контакт) та підбору індивідуальних заохочень (харчових, предметних тощо). Після цього дитину навчають співвідносити реальні предмети з їхніми зображеннями (картинками, фото). У подальшому відпрацьовуються жести «так», «ні», «дай», імітація дій «роби так, як я». Дитина повинна вміти повторити 2-3 прості дії без їх озвучування педагогом.

Етапи навчання засобами PECS [1]:

На першому етапі дитина вчиться безпосередній взаємодії шляхом фізичного обміну картинок на предмети. Зміцнюється зв'язок «картинка-предмет». Відпрацьовуються іменники.

На другому етапі дитина вчиться привертати увагу іншої людини (спочатку педагога) для комунікації та ініціювати її спонтанно (коли інша людина не знаходиться безпосередньо поруч). Розширюється набір картинок та вводиться «комунікативне поле» – альбом для викладання в ньому раніше вивчених картинок.

На третьому етапі дитина вчиться обирати з двох-трьох різних картинок та правильно розпізнавати, що на них зображено. Починають вводити дієслова і складати короткі фрази з 2-х слів (предикативний

словник). Активне використання «комунікативного поля».

На четвертому етапі за допомогою картинок дитину навчають будувати прості речення починаючи зі словосполучення «я хочу». Для визначення конкретики предметів вводяться прикметники.

П'ятий етап передбачає формування в дитини вміння відповідати на прості питання («що ти хочеш?») за допомогою картинок. Відпрацьовується класифікація, узагальнення предметів; режим дня; правила поведінки в різних місцях і ситуаціях; розуміння емоцій тощо.

На шостому етапі дитину навчають відповідати на більш широке коло питань, робити коментарі (наприклад, що вона відчуває, про що думає тощо) за допомогою картинок. Відбувається збагачення словникового запасу для більш детального формулювання відповідей.

Таким чином, засоби PECS можна ефективно використовувати для розвитку альтернативної та вербальної комунікації дітей із РАС.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bondy A., Frost L. (2002). *A Picture's worth: PECS and other visual communication strategies in autism*. Bethesda, MD: Woodbine House.
2. Скрипник Т. В. *Феноменологія аутизму : монографія / Т. В. Скрипник – К.: Видавництво «Фенікс», 2010. – 368 с.*

ВИКОРИСТАННЯ ЛЕПБУКА В РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА

Д. Є. Пальчиківська

вчитель-логопед, ССШ №30 «Унікум» СМР

Сьогодні, важливим аспектом НУШ є формування у дитини «навчити вчитися самому». Сучасній дитині необхідно не стільки багато знати, скільки послідовно і доказово мислити, проявляти розумову активність. У зв'язку з цим перед нами, педагогами, стоїть завдання пошуку нових нестандартних форм взаємодії зучнями. На зміну традиційному приходить продуктивне навчання, яке спрямоване на розвиток творчих здібностей, формування у учнів інтересу до творчої діяльності. Одним з перспективних методів, які сприяють вирішенню